

Poskytování finančních služeb v EU

Úvod, geneze a kontext

Jednotný vnitřní trh

- volný pohyb zboží, osob, služeb, kapitálu
- volný pohyb osob: podnikání (usazování)
- volný pohyb služeb: dočasná a jednorázová činnost
- volný pohyb kapitálu: činnost finančních institucí (vč. finančních služeb)

Volný pohyb služeb

- Zpočátku služba definována jako typ činnosti, až posléze ESD rozlišil právní režim usazování x služby
- **Poskytování finančních služeb v režimu**
- **usazování** (podnikání) (trvale, systematicky)
- **pohybu služeb** (nárazově, jednorázově)

Volný pohyb služeb

- terminologický problém
- službu lze v právu EU chápat jako
 - typ ekonomické činnosti
 - typ právního režimu

Vývoj volného pohybu služeb

- **zpočátku se nerozlišuje právní režim usazování x služby (až později – ESD)**
- počátek uvolnění: 1970 – SPOLEČNÝ TRH
- ale: respektovat národní regulační předpisy hostitelského státu
 - zřizovat a provozovat podniky
- sektor služeb:
 - napřed jen zákaz diskriminace
 - pak jednotlivé sektory (nové, komplikované)
 - mimo jiné sektory: bankovní, pojišťovací a finanční

Volný pohyb služeb – nedávný vývoj

- služby: sektor maximální důležitosti (EU: 65% celkové zaměstnanosti, ale jen z 20% obchod službami) = slabý „pohyb služeb“
- Nová směrnice o volném pohybu služeb 2006/123 (na finanční služby se nevztahuje)

Pomalý vývoj v EHS/ES/EU

- společný trh vyžaduje dobře fungující finanční sektor
- EU (EHS): společný trh v oblasti činnosti finančních institucí
- **pomalý vývoj - rozdílnost struktur finančního sektoru, omezení pohybu kapitálu**
- **Náznaky počátky liberalizace bankovních služeb:**
- Až 1973 - směrnice o svobodě usazování a svobodě poskytovat služby pokud jde o činnost bank a finančních institucí

Postupné otevření trhu bankovních a pojišťovacích služeb

- obtížné – všude přísný regulační režim
- ochrana zájmů klientů a investorů
- předcházet neodpovědnému řízení těchto institucí (kolaps)
- udělovat oprávnění podnikat bylo výlučnou věcí každého státu
- zahraniční banka se musela přizpůsobit domácím podmínkám
- jak řešit:
 - vzájemné uznávání národních licencí (postupně částečně)
 - nadnárodní udělování licencí (ne)

Další vývoj liberalizace bankovních služeb – 70. a 80. léta

- **1977 - První bankovní směrnice** - obecné principy v podnikání a poskytování služeb - (přístup k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu) - jednotná definice bank a jejich poboček, sjednocení podmínek pro zahájení činnosti
- **1989 (účinnost 1993) - Druhá bankovní směrnice** - již pokročilá svoboda poskytování finančních služeb - stejný název jako první

Druhá bankovní směrnice podrobněji (poskytování finančních služeb mimo stát sídla banky)

- **1) Princip jednotné licence** (souhlas dozorčího orgánu v domovském státě) (= „evropský pas“)
- Pravidla pro zřízení dceřiné společnosti v jiné zemi jsou sjednocena: směrnice např. stanoví minimální hranici vlastního jmění ve výši 5 miliónů eur. Harmonizovány podmínky zřízení a provozování banky.
- Hostitelskému státu musí být také sdělena všechna jména akcionářů, kteří vlastní více než 10 % kapitálu. Toto opatření má za cíl posílit dozor nad bankovním trhem.
- **2) Princip dozoru orgány domovského členského státu** (dosud hostitelského) (v hostitelském státě dceřiná společnost nebo pobočka)

Výsledek: vzájemné uznávání splnění podmínek pro bankovní činnost

- princip vzájemného uznávání - podchyten ve druhé BS
- dnes: **jednotná bankovní licence**
(povolení působit jako banka se vztahuje i na působení v jiném členském státě)

1991 – praní špinavých peněz

- zjišťovat totožnost klienta (transakce nad 1000 EUR)
- uchovávat záznamy po dobu 5 let
- oznamovací povinnost u podezřelých transakcí

Způsob (právní režim) poskytování finančních služeb:

- dceřiná společnost (nová právní subjektivita) (režim usazování)
- zřízení pobočky (entita bez právní subjektivity)
- bez založení pobočky

- toto není úplné rozlišení mezi podnikáním a poskytováním služeb podle práva EU
- "služby" nelze zneužívat pro obcházení přísnějších pravidel pro usazování (podnikání)

Význam liberalizace trhů finančních služeb

- zvýšil se po zavedení Eura
- novinky: elektronický obchod a nové technologie
- nové bankovní produkty
- větší poptávka po finančních službách
- přeshraniční zúčtování a vypořádávání transakcí
- usnadnit přístup ke kapitálu v celé EU
- velkoobchodní a maloobchodní finanční služby přes hranice
- důvěryhodnost: obezřetné podnikání, **dozor**

Dohled nad finančními institucemi

- směrnice 2006/48 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (požadavky na kapitál, tak pravidla angažovanosti patří k obezřetnostním pravidlům, která při své činnosti dodržují banky, družstevní záložny a obchodníci s cennými papíry nebo též instituce elektronických peněz)
- „evropský pas“ – domovský stát (vč. počátečního kapitálu – 5 mil. EUR, kapitálová přiměřenost (ochrana klienta před tržními riziky)
- Komise: posílení sankčních režimů v odvětví finančních služeb (program)

Integrace finančních trhů

- kapitál lze alokovat efektivněji
- je zajištěna lepší dlouhodobá ekonomická výkonnost
- legislativní rámec, jehož úkolem je
 - posílit sektor finančních služeb,
 - zejména zlepšit výsledky finančních subjektů a podpořit likviditu, hospodářskou soutěž a finanční stabilitu.
- přeshraniční charakter této činnosti,
- masivní růst v sektoru služeb opírající se o nové technologie.

Politika finančních služeb

- bankovní systém
- pojišťovnictví
- cenné papíry

- pravidla pro subjekty a investory
- maloobchodní služby: ochrana spotřebitele

Zdanění finančního sektoru: daň z finančních transakcí - 1

- **zatím jen návrh** směrnice (2011)
- zavést **společný systém daně** z finančních transakcí
- **finanční transakce:**
 - nákupy a prodeje finančního nástroje, jako jsou *akcie společností, dluhopisy, nástroje peněžního trhu, strukturované produkty a derivátové nástroje*
- vztah k členskému státu:
 - **nejméně jeden účastník transakce je usazen v členském státě a**
 - **účastníkem transakce je finanční instituce usazená na území některého členského státu, která jedná buď na vlastní účet, nebo na účet jiné osoby, nebo jedná jménem účastníka transakce**

Zdanění finančního sektoru: daň z finančních transakcí - 2

- **Finanční instituce:**
 - investiční podniky,
 - organizované trhy,
 - úvěrové společnosti,
 - pojišťovny a zajišťovny,
 - subjekty kolektivního investování a
 - penzijní fondy a jejich manažeři
- **Usazená na území členského státu:**
 - ***schválená orgány tohoto členského státu*** ve vztahu k transakcím zahrnutým ve schválení;
 - finanční instituce neusazená v členském státě, pokud je účastníkem finanční transakce s jinou finanční institucí usazenou v členském státu

Zdanění finančního sektoru: daň z finančních transakcí - 3

- **Daň se nevztahuje na**
 - evropský nástroj finanční stability;
 - mezinárodní finanční instituci ustavenou dvěma nebo více členskými státy, jejímž účelem je získávat finanční prostředky a poskytovat finanční pomoc ve prospěch svých členů, kteří jsou postiženi nebo ohroženi vážnými finančními problémy;
 - transakce na primárních trzích, v zásadě pokud jde o emise akcií společností nebo dluhopisů;
 - transakce s centrálními bankami členských států
- **Sazba:** 0,1% z hodnoty finanční transakce (0,01% u derivátů = odvozený finanční nástroj od jiného)
 - základem daně je vše, co tvoří protistranou nebo třetí stranou zaplacené nebo dlužné protiplnění za převod (mimo deriváty)

Reforma finančního systému

- **zajistit větší bezpečnost a odpovědnost finančního systému, aby se podpořil rozvoj udržitelného hospodářského růstu**
- **doplnění reforem, které byly zahájeny po finanční krizi v roce 2008 a summitech zemí G20**
- **čtyři hlavní cíle:**
 - (A) **posílit průhlednost finančních trhů;**
 - (B) **zajistit účinný dohled a účinné vymáhání dodržování předpisů ve finančním odvětví;**
 - (C) **posílit odolnost a stabilitu finančního odvětví;**
 - (D) **posílit zodpovědnost finančních subjektů a zlepšit ochranu spotřebitele**

Reforma finančního systému - 2

- **(A) neprůhlednost** přispěla ke krizi
 - spolehlivé informace o trzích
 - spolehlivost a kvalita finančních ratingů
- **(B) dohled a kontrola** – návrh nových institucí pro finanční dohled
 - evropský výbor pro systémová rizika - makroekonomická rizika, která by mohla vést ke krizové situaci;
 - evropský orgán dohledu nad bankovním trhem;
 - evropský orgán dohledu nad trhem s pojištěním;
 - evropský orgán dohledu nad finančním trhem

 - boj proti nadměrným a nezodpovědným spekulacím: sankce

Reforma finančního systému - 3

- **(C) odolnost a stabilita** finančního odvětví
 - zlepšení kvality a objemu kapitálu držného bankami
- **(D) zodpovědnost** finančních subjektů a ochrana spotřebitele
 - obnovit důvěru investorů a spotřebitelů ve finanční trhy
 - systém pojištění vkladů
 - odškodnění při úpadku pojišťovny
 - orgány finančního dohledu

Ochrana spotřebitele

- smlouvy o přeshraničních finančních službách uzavřené na dálku
- směrnice 2002/65
- maloobchodní finanční služby
 - bankovní, platební, pojistné a investiční služby vč. penzijních fondů
- právo na rozmyšlenou a na odstoupení
- ochrana proti nevyžádanému poskytnutí služeb – mlčení není souhlasem

Finanční služba poskytnutá v ČR

- **oprávnění** k poskytování finančních služeb v ČR (dohled - ČNB):
 - veřejnoprávní **oprávnění**: povolení, licence, registrace nebo
 - povolení vystavené v jiném členském státě
EHP: nutná **notifikace**

Finanční služba poskytnutá v ČR - 2

- **Kritéria pro určení místa poskytnutí služby:**
 - obecně: místo poskytování **charakteristického plnění** (místo příjmu plnění za které se poskytuje úplata)
 - obecně: **obě strany fyzicky přítomné**: jasné
 - provozovna v zahraničí: nejde o poskytnutí v ČR, pokud
 - poskytování na dálku, klient si poskytovatele aktivně sám vyhledal (pojišťovna)
 - klientovi bylo zřejmé, že se nepoužije české právo
 - obecně: poskytování na dálku: služba je poskytována tam, kde je cíleně nabízena a kde může být současně využívána
 - cílené nabízení v ČR: propagační činnost, adresná korespondence, návštěvy
 - fyzická přítomnost poskytovatele v ČR: poskytnuto v ČR

Finanční služba poskytnutá v ČR - 3

- Co je „poskytnutí finanční služby“:
 - je to jen charakteristické plnění, tedy není to:
 - zaslání výpisu z účtu do ČR
 - použití zahraniční platební karty v ČR
 - Činnosti **předcházející či následující poskytnutí finanční služby** samy o sobě nepředstavují poskytnutí služby na území daného státu a podnikatelské oprávnění na finančním trhu není potřebné.

Evropský stabilizační mechanismus

Charakteristika ESM

- **ESM je stálá záchranná finanční instituce pro eurozónu.**
- Evropský stabilizační mechanismus (European Stability Mechanism, ESM) je **stálý** krizový mechanismus finanční pomoci pro státy patřící do eurozóny. **ESM má poskytnout stabilizační podporu pro členské státy, které zažívají nebo jsou přímo ohroženy závažnými finančními problémy.**

Geneze ESM

- květen 2012 – provizorní systém – EFSM, EFSF
- prosinec 2010 – změna čl. 136 SFEU
rozhodnutím ER (aby mohl být zaveden ESM)
- únor 2012 – druhý podpis Smlouvy o ESM
- **září 2012 – vstup v platnost Smlouvy o ESM**
- říjen 2012 – otevření ESM jako orgánu
- listopad 2012 – rozsudek ESD C-370/12 (OK)
- červen 2013 – ESM převezme EFSM a EFSF

Dočasný záchranný systém (do 2013)

- **Evropský mechanismus finanční stabilizace** (European Financial Stabilisation Mechanism – EFSM) byl vytvořen **nařízením Rady (EU) č. 407/2010** dne 11. května 2010 v reakci na prohlubující se dluhovou krizi v eurozóně dohodou všech členských zemí Evropské unie, tedy včetně České republiky. EFSM opravňuje Evropskou komisi **mobilizovat finanční prostředky formou emise dluhopisů**, jež jsou kryty rozpočtem EU.
- **Evropský nástroj finanční stability** (European Financial Stability Facility – EFSF) neboli Euroval byl založen 9. května 2010 rozhodnutím 16 členských zemí eurozóny. EFSF sídlí v Lucembursku a působí jako samostatná finanční instituce získávající prostředky **emisemi obligací a jiných dluhových instrumentů na kapitálovém trhu**, jež jsou kryty státy eurozóny podle dohodnutého klíče. Finanční pomoc těm zemím eurozóny, které se dostanou do finančních potíží.

Orgány ESM (správa a řízení)

- **Generální ředitel**
- **Rada guvernérů**
 - Nejvyšším rozhodovacím orgánem ESM je RG, do které jednotliví členové jmenují guvernéra a jeho zástupce. Zasedají v ní ministři financí členských států eurozóny.
 - Jednomyslná rozhodnutí:
 - poskytnout finanční pomoc,
 - o podmínkách poskytnutí takové pomoci,
 - o úvěrové kapacitě ESM,
 - o změnách v paletě nástrojů.
 - Rada guvernérů přijímá další rozhodnutí kvalifikovanou většinou, která je stanovena na 80 % hlasů, pokud nebude stanoveno jinak
- ***Váha hlasů v Radě guvernérů i správní radě je úměrná podílu jednotlivých členských států na upsaném kapitálu.***
- **Správní rada**
 - 1 člen + 1 zástupce z každého členského státu eurozóny
 - Rada guvernérů bude pověřovat správní radu konkrétními úkoly. Rozhodnutí budou přijímaná kvalifikovanou většinou, která je stanovena na 80 % hlasů, pokud nebude stanoveno jinak.

Úprava čl. 136

- V článku **136 SFEU** byl doplněn nový **odstavec č. 3**, který zní: „Členské státy jejichž měnou je euro, mohou zavést mechanismus stability, který bude aktivován v případech, kdy to bude nezbytné k zajištění stability eurozóny jako celku. Poskytnutí jakékoli požadované finanční pomoci v rámci tohoto mechanismu bude podléhat přísné podmíněnosti.“

Konec přednášky

